

Rektor

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
Via e-post till:
u.remissvar@regeringskansliet.se

**Yttrande över promemorian:
En ny förordning om möjlighet för universitet och högskolor att
tillhandahålla bostäder**

Dnr U2022/02259

Karolinska Institutet har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade promemoria från Utbildningsdepartementet. Yttrandet har beretts av senior rådgivare Lennart Ilke i samverkan med handläggare på Internationella kansliet och Avdelningen för utbildnings- och forskarutbildningsstöd samt Avdelningen för forskarstöd.

KI anser att förordningen i huvudsak är positiv på det sättet att möjligheterna att tillhandahålla bostäder utökas med några kategorier och att förordningen på ett tydligt och samlat sätt klargör vilka villkor som ska gälla i fortsättningen.

KI avstår här från att vidare sammanfatta det som redan är känt för departementet.

KI har dock en rad kritiska synpunkter och vill sammanfattningsvis hävda att:

- Det bör vara upp till lärosätet att besluta till vilka grupper man vill hyra ut, och hur länge.
- Nuvarande förslag skapar hinder för lärosätets internationalisering genom begränsningar
- Det finns en otydlighet kring användning av begreppen mellanstatligt utbytesprogram respektive utbytestudent i förslaget
- Förslaget riskerar att leda till större ekonomiskt underskott om man begränsar målgruppen och inte heller får hyra ut alla studentrum och lägenheter under hela året.

Följande kommentarer refererar till punkterna 1-5 i 3§ kapitel 2.1

1. studenter vid en utländsk högskola som genomför en begränsad del av sin utbildning vid högskolan inom ramen för ett utbytesprogram.

I promemorian skrivs om vikten av internationellt samarbete, men med nuvarande förslag begränsas möjligheten att hyra ut till personer som deltar i bilaterala samarbeten som enskilda lärosäten driver. Lärosätena har inte bara utbyten inom

Erasmus och Nordplus; de mellanstatliga utbytesprogrammen utgör bara en del av den internationella utbytesverksamheten. En stor andel av studenterna på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå genomför utbyten inom bilaterala avtal utanför EU. Inom ramen för många forskningssamarbeten genomför doktorander även kortare mobilitetsperioder i form av t ex labbvistelser, vilka inte heller sker inom ramen för mellanstatliga utbytesprogram. Att exkludera alla doktorander från möjligheten att hyra bostad av lärosätena skulle försvåra möjligheten för internationella samarbeten inom forskning samt forskarutbildning. Förslaget innebär att lärosätena inte kan hyra ut bostäder till studenter och doktorander som ska genomföra en internationell sommarskola eller sommarkurs.

2. studenter på grundnivå eller avancerad nivå som är avgiftsskyldiga enligt 5 § förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor.

Även antagna studenter från andra EU-länder behöver en trygg start i ett nytt land. Enligt SFS Bostadsrapport 2022 ligger kötiden för att få en studentbostad via Bostadsförmedlingen i Stockholm på 5 år. Hos Stiftelsen Stockholms Studentbostäder ligger kötiden för ett korridorsrum på drygt ett år, medan kötiden för en studentlägenhet ligger på 2–3 år.

3. studenter på forskarnivå (doktorander) som har påbörjat sina studier de senaste sex månaderna

En del internationella doktorander som genomför forskarutbildning i Sverige gör det enligt en s k sandwichmodell. Dessa doktorander är ofta vid det svenska lärosätet under flertalet kortare perioder under sin forskarutbildning och vistas resten av tiden i hemlandet. Att begränsa möjligheten för denna grupp doktorander att endast få hyra under de första sex månaderna försvårar denna form av samarbete betydligt. För doktorander antagna till program som leder till gemensam eller dubbel examina, t ex inom det EU-finansierade Marie Skłodovska Curie Actions Doctoral Network (MSCA DN) ingår det fysiska vistelser på minst sex månader på alla lärosäten som doktoranden är antagen till. Förslaget ovan exkluderar doktorander inom MSCA DN som inte börjar sina studier på ett svenskt lärosäte.

4. gästforskare, under förutsättning att de inte är anställda vid universitetet eller högskolan, och

KI stödjer detta förslag,

5. anställda, under förutsättning att de har varit anställda vid lärosätet i högst sex månader när hyresavtalet ingås, i huvudsak arbetar med forskning och har avlagt doktorsexamen eller har nått motsvarande vetenskaplig kompetens högst fem år innan anställningen påbörjats.

Detta upplägg gör att det inte är möjligt att hyra ut bostad till en anställd gästforskare som kommer inom Scholars at Risk, då det inte finns krav på när doktorsexamen har avlagts en viss tid innan anställningen påbörjats. Tidsramen på fem år är för snäv för t ex biträdande lektor. Behörig att anställas som biträdande lektor är den som har avlagt doktorsexamen högst fem år innan tiden för ansökan av anställningen som biträdande lektor har gått ut. Enligt förslaget får lärosätet

hyra ut till forskare som har avlagt doktorsexamen högst fem år innan anställningen påbörjas, men pga. handläggningstid och andra praktiska omständigheter såsom väntetid för uppehållstillstånd och flytt kan själva anställningen i praktiken börja senare än fem år efter avlagd doktorsexamen. Det har blivit nästan omöjligt att hitta en hyreslägenhet via relocationföretag, eftersom många uthyrare har börjat kräva att den anställdes arbetsgivare ska skriva på avtalet. Och KI kan inte ingå sådana avtal.

Följande kommentar refererar till kapitel 6.3

Det ska vara tillåtet att hyra ut bostäder till fler grupper

Lärosäten måste ha möjlighet att ta fram egna prioriteringslistor.

Följande kommentarer refererar till kapitel 9.1

Departementets slutsats att möjligheten att förmedla bostäder till alla slag av studenter inte längre behövs, bygger på felaktiga grunder (s 45):

För de nio universitet och högskolor som under en prövotid fram till och med utgången av 2022 får hyra ut bostäder till alla grupper av studenter (U2021/04703) innebär ett genomförande av förslaget att de i fortsättningen inte får hyra ut bostäder till inhemska studenter och till fritt inresande studenter som inte betalar studieavgifter. Detta bedöms dock inte få några större konsekvenser för de berörda lärosätena, eftersom de redan i dag prioriterar avgiftsskyldiga studenter (KI:s understrykning) och dessutom vid ett genomförande av förslaget får möjlighet att hyra ut bostäder till studenter på forskarnivå och till forskare tidigt i karriären.”

Det faktum att lärosätena prioriterat avgiftsskyldiga studenter är inte ett bevis för att man inte skulle ha velat eller behövt göra mera för studenter i gemen. Det har helt enkelt varit nödvändigt att prioritera utbytesstudenter, gästforskare och avgiftsskyldiga studenter. Detta har tagit all kapacitet i anspråk. För KI:s del är det så – trots att antalet disponibla lägenheter utökades under 2021 – att behovet av boende inte har kunnat mötas fullt ut ens för de prioriterade grupperna. Av cirka 1 500 ansökningar det senaste året från internationella studenter och forskare har bara drygt 1 100 kunnat erbjudas boende.

Efter några år med väldigt speciella förhållanden under covidpandemin framgår det nu, hösten 2022, att den stora bostadsbristen, som 2010 ledde till det speciella undantaget för nio lärosäten, inte på något vis är avhjälpt, även om vissa mindre förbättringar uppkommit på en del orter genom nybyggnadsinsatser.

SFS-Bostadsrapport 2022 redovisar på ett tydligt sätt att det på en rad orter finns stora problem att finna en bostad inom rimligt tid. I grunden är problematiken densamma som 2010, varför det framstår som mycket märkligt att ta bort en möjlig-

het som funnits. Främst är detta relaterat till storstadsregionerna, men problemen finns även på mindre orter.

Möjligheten att hyra ut till alla slag av studenter måste därför kvarstå och bör i enlighet med starka önskemål från SUHF och sektorn utvidgas till att gälla alla lärosäten. Det bör vara upp till respektive lärosäte att avgöra om man har ett problem med bostadsförsörjningen eller inte. Det finns ingen anledning att tro att lärosätena utan vägande skäl skulle lägga kraft och ekonomiska resurser på bostadsförmedling på bekostnad av utbildningsuppdraget. Ren självbevarelsedrift gör detta självreglerande.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad prorektor Anders Gustafsson i närvaro av tf. universitetsdirektör Gunnar Gustafsson Wiss efter föredragning av senior rådgivare Lennart Ilke. Närvarande var också Medicinska föreningens ordförande Lovisa Hagenfeldt.

Anders Gustafsson

Lennart Ilke